Subject: PARSHAT CHAYEI SARA 5787

Baruch Taub baruchtaub120@gmail.com

(1) **בראשית פרשת חיי שרה פרק כג פסוק א .**

א) וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה:

(2) הכתב והקבלה בראשית פרשת חיי שרה פרק כג פסוק א

שני חיי שרה. התעוררו המפרשים על יתור מאמר זה אחר שכבר הקדים ויהיו חיי שרה וגו', ונ"ל שיודיענו בזה מעלה גדולה ונפלאה של שרה אמנו, וזה: האדם למעלתו על כל הנבראים מצד הרכבתו מחומר העפר והנפש הרוחני, יש לו מעלה עליהם מצד הנהגתו א"ע, כי כל ברואי מטה אינם חיים רק חיי גשמי, והברואים העליונים חיים הרוחני לבד, אבל האדם מיועד כ"ז היותו לחיות חיים כפולים, חיות גשמי וחיות רוחני' כי מן הצורך אליו להשגיח תמיד על דברים הנצרכים אל חיי גופני כאכילה שתיה ושינה, גם לכל דברים האמצעים שהם הכנה לקיום גופו כמו עבודת אדם ועסקיו ומו"מ שלו שאינם רק מצד צרכי עוה"ז לבד, גם מן החיוב עליו לחיות חיות הרוחני מצד נפשו העליונה, והוא העסק בענינים רוחניים כמו העיון בתורה ובקיום מצותי', ושני מיני החיים האלה המיועדים לכל אדם מצד היותו מובחר הבריאה צריכים להיות אגודים אחוזים ונצמדים יחד לא יתפרדו לעולם, כי גם בעסקו בעניני צרכי גופו לא יהיה תכלית המכוון ממנו רק צרכי עוה"ז, אבל צריך שיתלוה אליו תועלת רוחניותו ונפשו שהם חיי עוה"ב, כי אם תהיה עסקו באכילה שתיה והליכה וישיבה וקימה ותשמיש ושיחה לצרכי גופו לבד להנאת עצמו ולהשלמת חפצו ותאותו לבד, הנה הוא מתדמה אל הברואים הפחותים ממנו במדרגה, אל הבהמות וחיות שאינם מתעסקים רק בצרכי גופם לבד, אבל מן החיוב לו להיות עובד את בוראו תמיד גם בעסקו בצרכי גופו, באכילה להבריא את גופו להיות ראוי לעבודת בוראו, בשינה לתת לגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף עליו דעתו מחמת מניעת השינה, כלל הדבר, האדם מצד מעלתו צריך תמיד לשקול במאזני שכלו לצרף תכלית נפשי ורוחני בכל תשמישי ארציים וגופניים, כי רק בדרך זה ממלא התכלית המכוון בהרכבת גשמיותו עם רוחניותו, אם יצרף ענין הרוחני ונפשי גם בעסקי גופני גשמי, והאדם הנמנע מלשום לב על שני מיני החיים באלה ואינו משגיח רק בעסקי ענינים ארציים, אף שהוא חי אין חיותו רק מצד גופו וכחיי הבהמה, אבל הוא מת מצד נשמתו כמאמרם, הרשעים בחייהם קרויים מתים, מבואר מזה כי האושר האמתי לאדם הוא בהיותו חי חיים כפולים, חיי הגוף עם חיי נפשי, מתעסק בעניני גשמי בכוונת תועלת רוחני, ועד"ז הוא חיי עוה"ז מצורף עם חיי עוה"ב, וזהו שהעידה התורה על שרה אמנו שבכל משך זמן עמידתה בארץ הנשמה הלזו, היתה חיה חיים כפולים הנזכרים, וזהו שאה"כ שני חיי שרה (דאס צווייפאכע לעבען שרה'ס), ר"ל שלא היתה חיותה חיות גופי לבד, אבל היתה מצורף אליו גם חיות הרוחני, ולפי זה מלת שני שם למספר הזוגי וזה שאמר ברבה מה צריך לומר שני חיי שרה באחרונה לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב; והדברים מכוונים עם מה שאמרנו.

חיי שרה: א) בת ק' כבת כ' וכו'. דרשת רבנו בזה נמצאת בס' (תאנגלי) שיעורי תרב, תשנ"ד, עמ' ק"כ-קכ"ג.

ב) מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כ"ג, א'). והביא רש"י מחמדרש, בת ק' כבת כ' וכו', וכולם שוים לטובה. ונראה לפרש בכונת המדרש, שימי חנדלות לא קלקלו ולא טשטשו את המעלות של ימי חילדות, שבאותו זמן היתה גם נערה וגם זקנה, ואפשרות של תרתי דסתרי זה באדם אחד הוא הסימן המובהק על גדלות אותו האדם. דהנה ארבעת המצוות תכי חשובות הלא הם תלמוד תורה, תפילה, אמונה ואהבת ד'. ומצות תלמוד תורה חרי מתקיימת עם חמוח וחשכל, ובאמת רק שייכת ליחידי סגולה שמוחם חזק. ובכונת התיבה "זקן" חבינו רז"ל דקאי אתלמיד חכם, זה שקנה חכמה, כי לפי טבעו של עולם, חזקן יש לו יותר חבנה. כי חזקנה מביאה עמה חוש הבקורת (קריטיסיז"ם) וחוש הספקנות (סקעפטיסיז"ם), אשר מבלי שתי מדות אלו חלימוד בודאי יהיה לקוי. (וחבל, שלפעמים מביאה חזקנה גם לידי רגש של מרירות ושל ציניות.)

ומאידך גיסא, התפילה מתקיימת ביתר שאת אצל המוח של צעיר, שיש בו מדת הענוות וביטול עצמו, (בנגוד לזקן חלומד תורה, שמרגיש ביותר בחשיבות עצמו.) והשוח לשון התהלים (פרק קל"א) שיר המעלות לדוד, ד' לא גבה לבי ולא רמו עיני ... נפשי כגמול עלי אמו, כגמול עלי נפשי, שרק התינוק יש לו את רגש הבטחון המוחלט באמו, וזהו שסיים דוד (שמה) יחל ישראל אל ד', בבטחון מוחלט ובחכנעה גמורה אליו יתברך.

וכן בנוגע לאמונה, שצריכה להיות בלי ספקות ובלי תנאים, [ואשר איננה בחינת קונפידנ"ס אלא בחינת פיט"ה], וחמאמין באמת מוכרח לוותר הרבה פעמים על השכל שלו ועל שיקול הדעת שלו, ולמסור גם את גופו וגם את שכלו לד', כתינוק הנ"ל. [ומש"כ צ'רניחובסקי "אני מאמין באדם", הוא לשון של גדוף ממש, ועומדים כנגדו דברי דוד המלך בס' תהלים – כל האדם כוזב, שאי אפשר לבטוח **בשום אדם** לגמרי במאה אחוז.] ובכדי **להאמין**, צריך האדם חמבוגר לעורר בעצמו את רגשי הילד שבו.

והנה בכל חייו של אברהם אבינו בנה כמה מזבחות, אך לא הקריב עליהם כלום, חוץ מבשעת העקידה, שהקריב חאיל תחת בנו. והנה כשצווהו ד' על דבר העקדה, היה דבר זה עומד בסתירה גמורה לכל תכלית חייו ולכל פעילותו, שתמיד דרש בפני עובדי העבודה זרה נגד הקרבת קרבנות של בני אדם, ועכשיו כשצווהו ד' להקריב את בנו שלו, לא חקשה כלום ולא אמר מאומה, וזוהי אמונה, שמוותר על שיקול הדעת שלו. וכן בשעת תפילתו הזכיר אברהם אבינו ביטול עצמיותו, ואנכי עפר ואפר. הרי שכמו שהיתה שרה באותו חזמן נערה וגם זקנה, כמו כן היה אברהם אבינו באותו הזמן נער וגם זקן. שלעניני תפילה ואמונה צריכים מעלת חילדות, ולתלמוד תורה – מעלת חזקנה. וזוהי אחת התכונות החשובות שבנפש היחודי שלמדנו מן האבות.

וזוהי המעלה המיוחדת של עלו המים לקראתה, דהיינו שהיא היתה צדקנית שהעלתה את החומריות, עד כדי שעניני החומריות עלו לקראתה. וכעין דכתיב (נג, יז) 'ויקם שדה עפרון', ופירש רש"י 'תקומה היתה לו', כי בעת שנכנס השדה לרשותו של אע"ה - עוד טרם הקבורה, נתעלית הארציות להיות צורה, ופנים חדשות באו לכאן, וזהו התקומה שהיתה לו.

כתיב (מז, יז) 'וירץ העבד לקראתה', ופירש רש"י מחז"ל (כ"ר פ, ח) 'לפי שראה שעלו המים לקראתה', וי"ל מהי המעלה בדבר שדייקא המים היו עולים לקראתה. והנה מבואר במהר"ל (גבורות ה' פרק ח) שהדבר היותר חומרי בהאי עלמא הוא מים, כי כל דבר נברא מחומר וצורה, וכמה שהדבר קרוב יותר לרוחניות כך יש לו יותר 'צורה', ומכל הדברים שבעולם אפשר לייצר צורות שונות, או דברים אחרים כמו כלים וכדומה שהם בעלי צורה, אבל המים אין להם צורה עצמית כלל, והם לא מקבלים שום צורה, ובכל כלי שישפכו אותם לתוכו יקבלו המים מיד את צורת הכלי, 'לכל אשר יחפוץ יטנו'. וזאת היתה המעלה המיוחדת של המים בעת קריעת ים סוף, כאשר נעשו להם חומה מימינם ומשמאלם, ונהפך גם החומר הגשמי ביותר לצורה, ועל זה כתיב (משלי פו, ח) 'ברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים קפאו תהומות בלב ים', ואונקלוס תרגם 'נערמו' לשון ערמימות - חכימו מיא, וי"ל שזהו החכמה של המים, שלא נתפזרו אנה ואנה, שהרי בכדי שיוכלו בנ"י לעבור את הים לא היה צורך שהמים יערמו כלפי מעלה, אלא די בכך שיעלה קצת מפלס המים בצדדים, ושיקפאו על מקומם, והמים מעצמם נערמו ונצבו, כי המים שהם הדבר החומרי ביותר - בעת קריעת ים סוף קבלו צורה ונעמדו לגובה, וזהו חכמתם (וכי' עמ"ד מ"כ עמ' פח). ואיתא בזוה"ק (מ"ב פט:) על הפסוק (תהלים פט, י) 'בשוא גליו אתה תשבחם', שהשבח של המים התחתונים הוא שהם מתרוממים בחפצם להתקרב, עי"ש, וי"ל דקאי על שעת קריעת ים סוף שאז נעשה במים מהחומר צורה.

אדרבא, כשאדם מתפלל כאשר הכל הולך לו במישרים על מי מנוחות, בשיא העושר וההצלחה, ואעפ"כ מתנתק לרגע מהגשמיות, וזוכר שבתוך החומר יש צורה, ומתפלל אל ה' מתוך הכרה בעומק הלב שהכל ממנו ית"ש, בזה יש מעלה נוספת. ויש להעמיס כן בדברי הטור, במעלת תפלת מנחה, באמצע היום כשהוא עוסק בעסקיו, וזה דייקא כעין תפלת יצחק אבינו.